

Ann. XIV.

ROMAE, Mense Septembri MCMXI

Num. IX.

VOX VRBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Semel in mense prodit

CONDIDIT ARISTIDES LEONORI EQUES

POSSIDET ATQUE ADMINISTRAT SOCIETAS EDITRIX ROMANA

Pretium annuae subnotationis, est:

In Italia: Libellarum **6**

ubique extra Italianam: Lib. **9** (Doll. **1,80**; Sch. **7**; M. **7**; Rubl. **4**; Coron. **9**)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

AD SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA — Via delle Coppelle, 85 — ROMA

SUBNOTATIO EXTRA ITALIAM FIERI POTEST:

IN RUSSIA

apud
Gebethner et Wolf

Varsaviae Polonorum
Rakiewskie Przedmiescie, 15

IN ANGLIA

apud
"Kronika Rodzinna.."

Varsaviae Polonorum
Krakowskie Przedmiescie, 6.

IN CANADA

apud
Burns and Oates

London W.
98, Orchard Street.

apud

Librairie Granger Frères

Montreal
1659, Rue Notre-Dame

SOCIETATEM EDITRICEM ROMANAM

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

excerpta ex Commentario VOX URBIS veneunt, quae sequuntur:

SATURIO

COMOEDIA = = = =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

LATINIS VERSIBUS CONSCRIPTA

ET IN TRES ACTUS DISTRIBUTA

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 1.00

TARCISIUS

ACTIO DRAMATICA =

= = = = JOANNIS

B. FRANCESIA =

VERSIBUS SENARIIS CONSCRIPTA

= = = = = = = = = =

= EDITIO ALTERA =

VEN. LIBELL. 0.50

ARRAE GORGONIAE

= = = = MILESIA FABULA = = = =

JOACHIM ANTONELLI COSTAGGINI

VEN. LIBELL. 0.60

QUAELIBET OPERA EDENDA SUSCIPIUNTUR

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Rerum index:

Quæstio exposita: « *Filius hominis*... — « *Filius Dei*...
De pagis inter veritatem et errorum in rebus theologicis opti-
stis.
Sui lapidarii elementa. — De epitaphiis — De inscriptionibus histo-
ricis.
De Sæcile Persico poeta.
Sæcile Persici poetae fabulae. — I. *Lynx Persica.* — II. *Tapetum et*
verillum militare, — III. *Magnificentia sepulcri res inanis.* — IV. *Vul-
pis fugiens.*
Ex *Itinere urbibus*. Antonio Mano historico tributi honores.
Paracelsus sive Adagia. Equis albis procedere.

**Ex Sacris Congregationibus Romanae sententiae novissimæ se-
lectæ.** — Ex Congregatione Rituum. — Ex Commissione Pontificia
de Re Biblica.

Dianum Vaticanum. Ceram 88mo; admissiones. — Pontificias electio-
nes. — Vita fæci viri clarioris.

Annales: Mauritanæ res. — Balkanicum discrimen. — Ex Eustathia.
Publici per orbem coetus logibus ferendis.

Per orbem.

librorum recessio (F. X. Reuss).

Aenigmata.

Appendix: Epilus.

QUAESTIO EXEGETICA:

“FILIUS HOMINIS”, - “FILIUS DEI”

Dum neque in S. Pauli Epistolis, neque in ceteris Novi Testamenti scriptis, *Actibus Apostolorum* exceptis, ubi (VII, 55) legitur: « Ecce! video caelos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei », nunquam expressio « *Filius hominis* » inventur, in praedicatione Christi qualis ab Evangelistis refertur, Iesus Christus innumeris vicibus « *Filius hominis* » sese nominat. Quandoque expressio « *Filius hominis* » ad vitam terrestrem Iesu Christi relationem includit: (MARC. II, 10) « Ut autem sciatis, quia *Filius hominis* habet potestatem in terra dimittendi peccata » ; (MATTH. VIII, 20) « *Fi- lius autem hominis non habet ubi caput reclinet* » ; (Luc. XIX, 10) « Venit enim *Filius hominis* quaerere, et salvum facere quod perierat ». Quandoque expressio « *Filius hominis* » ad passionem mortemque Iesu Christi relationem includit: (MARC. VIII, 31) « Et coepit docere eos quoniam oportet *Filium hominis* pati multa ... et occidi » ; (MARC. IX, 30) « Quoniam *Filius hominis* traditur in manus hominum, et occident eum » ; (MARC. XIV, 21) « Et *Filius quidem hominis* vadit sicut scriptum est de eo ». Quandoque expressio « *Filius hominis* » ad Iesum Christi parusiam relationem includit: (MATTH. XXIV, 30) « Et tunc parebit signum *Filius hominis* in caelo: et tunc plangent omnes tribus terrae: et videbunt *Filium hominis* venientem in nubibus caeli cum virtute magna, et maiestate ». Quandoque expressio « *Filius hominis* » ad regnum Dei relationem includit: (MATTH. XVI, 28) « Amen dico vobis, sunt quidam de his stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant *Filius hominis* venientem in regno suo ».

Propterea quaestio valde complexa, atque pro « *Cri-
ticos* » quasi aenigmatica (1) oritur, quænam videlicet

significatio expressioni « *Filius hominis* » a Christo adhibita insit. Hoc opus, hic labor noster est.

In Veteri Testamento, sub expressione « *Filius ho-
minis* » modus quidam poeticus « *hominem* » indicandi latet: (Is. II, 12) « *Quis tu, ut timeres ab homine mor-
tali, et a filio hominis, qui quasi foenum, ita arecescit?* »; Ieron. (XLIX, 18) « *Sicut subversa est Sodome, et
Gomorha, et vicinae eius, ait Dominus; non habitabit
ibi vir, et non incolet eam *filius hominis** »; (PSAL. VIII,
5) « *Quid est homo, quod menor es eius? aut *filius
hominis*, quoniam visitas eum?* » Propter Danielis verba
(VIII, 15-17) : « *Intellige filii hominis, quoniam in tem-
pore finis complebitur visio* », existimant quidam, ex-
pressionem « *Filium hominis* » idipsum ac « *prophetam* » in
significare, dum alii in recensito testimonio, nonni-
dignitatem, humilitatemque prophetæ coram Deo stantis
vident.

Iuxta Novi Testamenti exegetas, expressio « *Filius ho-
minis* » in Novo Testamento multiplicem præfert si-
gnificationem. Iuxta quosdam, quum expressio illa neque
penes Apostolos neque S. S. Patres inveniatur, Christum
nunquam tali modo se nominasse retinendum est. Vox
illa « *Filius hominis* » a Danielis verbis (VII, 13) : « *A-
spiciebam ergo in visione noctis et ecce! cum nubibus
caeli quasi *filius hominis* veniebat* » originem dicit. (1)

(1) En quid contra affirmationem hanc Revues Batirol. (*L'enseigne-
ment de Jésus*, VI in nota) scribit: « Nous nous séparons aussi du R. P.
Rose » (*Études sur les Évangiles*, p. 188-189) « qui, après Holtzmann et
Dolman entre autres, cherche l'origine du titre « *Fils de l'homme* » dans Da-
niel (VII, 13). Jésus aurait pris ce titre pour caractériser son œuvre de
fondateur du royaume de Dieu, en se reportant à la vision de Daniel où
le fondateur du royaume des saints est nommé *fils de l'homme*. En rigueur,
le passage de Daniel favorise plutôt l'idée du Messie inaugurant le royaume
eschatologique, et nous retournons ainsi, dans le messianisme le plus juif.
Mais la difficulté radicale, elle a été faite par M. Driver entre autres, con-
siste en ceci que l'être qui est « comme un fils d'homme » (DANIEL, VII, 13)
est un être purement symbolique, mais symbolique de gloire et de victoire,
et qu'il n'est pas possible d'identifier avec le serviteur souffrant et crucifié
que Jésus désigne sous le titre de « *fils de l'homme* ».

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

Usum latini sermonis per orbem universum tuetur ac fovet

Ilaque, latine omnino exarata, scripta edit, quae populos omnes aliquo modo attingant, a publica re ad bonas artes, a litteris ad historias, a philosophicis ad sociales quaestiones, a nunciis et significationibus ad simplices et facili stylo expressas descriptiones, narratiunculas, dramaticas actiones; ab antiquitatis scientia ad dialogos vitae argumenta maxime communia tractantes, unde colloquia latine inire atque alere detur; a doctorum virorum scriptis nondum vulgatis aut parum cognitis ad primas adolescentium exercitationes, quae incitamentum veluti in palaestra eorum conatibus conferant; a Pontificiis denique documentis praecipuis ad iuris regulas in S. Congregationibus inducas; haec omnia ut quisque vel ex dissilis regionibus, aut cultu, doctrina, animi proclivitate, artibus alter ab altero difformis per commentarium eumdem explere desideria sua possit.

PREMIUM ANNUAE SUBNOTATIONIS EST:

In Italia libellarum 6;

ubique extra Italiam: Lib. 9 (Doll. 1,80; Sch. 7; M. 7; Rubl. 4; Coron. 9)

ANTE SOLVENDUM ET RECTO TRAMITE MITTENDUM

ad Societatem Editricem Romanam

ROMA — VIA DELLE COPPELLE, 35 — ROMA

QUAE COMMENTARIUM POSSIDET NUNC ATQUE ADMINISTRAT.

quoniam *Filius Dei* vocabuntur». Nonne in Veteri Testamento multis divina tribuitur filiatio, quin sequales Deo inveniantur? - GEN. (VI, 7): « Videntes Filii Dei filios hominum ». IOB. (I, 6): « Quidam autem die cum venissent Filii Dei ». Iesus Christus, scribit A. Harnack (1), quare, quoque sensu « Filius Dei » se nominavit, in sermone quodam significavit nobis; dum (MATTH. II, 27) ait: « Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare ». Spheera (*die Sphäre*) Filiationis divinae, cognitio Dei est; ideoque conscientia qua Christus Filium Dei se esse putabat, consequentia practica cognitionis Dei Patris atque Patris sui est. Bene intellecta, cognitio Dei, in expressione « Filius Dei » continetur, modus vero quo Christus ad conscientiam huiusmodi sibi efformandam pervenit, mysterium quoddam est, cuilibet scientiae psychologicae ininvestigabile».

Plures textus, scribit Loisy (2), in Evangelii synopticis inveniri possunt, ex quibus titulus « Filius Dei » penes Iudeos, Salvatoris discipulos, Ipsumque Salvatorem titulo *Messiae* aequivalere apparet. (MARC. VIII, 29; MATTH. XVI, 16; LUC. IX, 20; MARC. XIV, 61; MATTH. XXVI, 63; LUC. XXII, 70). Christus, « Filius Dei » se dicit in ea mensura, qua Messiam se dicit; filiationisque divinae conceptus, regni Dei conceptui alligatus est; si quid respectu Iesu Christi significat, nonnisi ad regni Dei fundationem referendus est.

In formula « Filius Dei », asserunt alii (3), si ad Vetus, Novumque Testamentum respiciamus, tituli *Messiae* et *Filius Dei* aequivalentia in dubium verti nequit, *talis est Messias, talis est Filius Dei*. Propter vero adiuncta quibus huiusmodi filiatio Christi a Christo ipso enuntiatur, expressio « Filius Dei » consortium in eadem natura Patris importat; Christus enim non modo quoque « Filius Dei » vocatur, sed speciali modo, idest Filius unicus, haeres universorum, eadem iura, eamdemque potestatem Patris, neenon idem mundi gubernium possidens.

Cardinalis Capecelatro (4) sententia est, formulam « Filius Dei » Christo Iesu tributam, Divinitatem includere, ita ut significet: Christum esse verum Deum sicut per formulam « Filius hominis » significatur: Christum esse verum hominem. Sententiae huic adhaeremus propter modum quo Christo denominatio « Filius Dei » tribuitur, ac propter traditionis tum christianaec tum iudaicae auctoritatem.

a) Ex modo quo titulus « Filius Dei » Iesu Christo tribuitur. — Christus Iesus dicitur « Filius Dei » non sicut ceteri homines, sed modo speciali, idest « *Dei vivi, unigenitus, verus, verus Deus, proprius, primogenitus, haeres universorum* ». MATTH. (XVI, 16): « Simon Petrus dixit: Tu es Christus, Filius Dei vivi ». IOA. (III,

16): « Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret ». I IOA. (V, 20): « Et scimus, quoniam Filius Dei venit, et dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum et simus in vero Filio eius. Hic est verus Deus ». ROM. (VIII, 32); COLOSS. (I, 15); HEBR. (I, 2): « Qui etiam proprio Filio suo non pepercit,... Qui est primogenitus omnis creatura... Diebus istis loquuntur est nobis in Filio, quem constituit haeredem universorum per quem fecit et saecula ».

b) Ex auctoritate Traditionis tum christianaec, tum iudaicae, significatio quae titulo « Filius Dei » subest, non ex philologia ad hoc insufficienti, diudicandum est. Traditio vero christiana titulum « Filius Dei » Christo tributum prouti consortium atque identitatem eum Patre et Spiritu Sancto includit, semper continuoque accepit. Non alter traditio iudaica. Iudei enim verba Iesu Christi se dicentis « Filius Dei » prouti veram divinam natruram includunt, intellexerunt; quam ob causam rursus ad mortem Iesum Christum damnarunt. — IOA. (XIX, 7): « Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filius Dei se fecit ». MATTH. (XXVI, 63-65): « Et princeps Sacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum vivum! ut dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei. Dicit illi Iesus: Tu dixisti!... Tunc princeps Sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: blasphemavit! ».

Propter quae omnia, merito Pius X (*Syllabo suo*) damnavit propositionem trigesimam, quae sonat: « In omnibus textibus evangelicis nomen *Filius Dei* sequivalet tantum nomini *Messias*, minime vero significat Christum esse verum et naturalem Dei *Filium* ». (1)

Friburgi Helvetiorum.

P. REGINALDUS M. FEI O. P.

(1) *Propositio desumpta fuit à Louy (L'Évangile et l'Église, 76).*
« L'on trouverait sans peine dans les Évangiles plus d'un passage d'où il résulte que le titre de Fils de Dieu était pour les Juifs, pour les disciples, et pour le Sauveur même, l'équivalent de Messie ». Cfr. *Simplex reflexion XXX.*

DE PUGNA inter veritatem et errorum in rebus theologicis

EPISTOLA (1)

III.

« Si quidquam novi, peream! Rabbinica verba,
« Sic nostrum memini quondam mihi dicere Pappum,
« Congeries rerum rudis indigestaque! Crudum
« Si quid edas stomacho, solventia pharmaca sorbes;
« Talibus at quaenam valide medicina paretur?

(1) Cfr. num. sap.

(1) *Das Wesen d. Christentums*, p. 81.
(2) « L'Évangile et l'Église » III, *le fils de Dieu*, I, p. 76.
(3) Cfr. BATIVROL. *Enseignement de Jésus*: VI, — *Revue Biblique*, 1907, Oct. p. 551.

(4) *Errori del Renan nella vita di Gesù*, c. XIII.

Nonnisi postea in Evangelium introducta fuit, atque personali pronominis « Ego » substituta.

Pro quibusdam alia, Christus voca « Filius hominis » utrum, naturam sensibilēm atque visibilem quam indutus erat, indicare voluit, vel significavit se « esse hominem idealēm » vel « esse iudicem » vel « caput et fundatorem regni caelorum » vel « servum humilem ac subiectum »; denique nonnulli existimant, expressionem « Filium hominis » idem valere ac Messiam, et Christum tal modo.⁽¹⁾ Nonnisi, propter regnum Dei, cuius fundatio praecepit vita Christi opus fuit. (1)

Affirmant tres ex praecipuis sententiis earumdemque argumenta.

In prima sententia, expressio « Filius hominis » servum humilem ac subiectum designat, atque cum idea servitutis, paupertatis, humiliatis, laboris, necnon passim, et mortis, connecta est. Cum idea « servitutis et humiliatis »: (MARC. X, 45) « Nam et Filius hominis non venit ut ministraret ei, sed ut ministraret »; cum Iosephus « paupertatis »: (MATTH. VIII, 20) « Dicit ei Iesus: Vulpes favos habent, et volucres caeli nidos: Filius autem hominis non habet ubi caput recinet ». Cum idea « mortis »: (MATTH. XXIII, 35) « Qui respondens ad Iudeam: Quod uincit hunc eum, est Filius hominis »; (Iude. VIII, 39) « Unde uixit Filius hominis querere, et uiuere ante quod perierat ». Cum idea « passionis »: (MATTH. VIII, 34) « Illecepit docere eos quoniam oportet Filium hominis pati multas »; (MARC. X, 33-34) « Filius hominis tradotur principibus sacerdotum, et scribis, et aueribis, et damnabunt eum morte, et tradant eum gentibus. Et illudent ei, et conspuent eum, et flagellabunt eum ». Ex hisce textibus « Filius hominis » nominis, « servus », in humiliatis ac subiectiosis nonnisi apparet. (2) Iste, ostendunt, si illi ambiguitatis

In secunda sententia poscritur, expressionem « Filius hominis » neque unicam neque determinatam, neque huiusmodi significacionem, sed variam multiplicitatem significacionis probare. Expressio enim « Filius hominis » in sententiis inspecta, determinatam et unicam significacionem non possidet, sensuunque determinatam et unicam eiusdem nonnisi a circumstantiis nonnisi a momentis in quibus a Iesu Christi exhibetur disponit. Tunc, varietate hoc et multiplicitate huiusmodi significacionis assorta, sententiae omnes exeguntur ac SS. Patrum conciliantur. (3)

In tertia sententia existimatur expressionem « Filius hominis » idem ac Messiam valere, et Christum Iesum tali modo se nominasse, propter regnum Dei, cuius fundatio opus vita Christi praecepit fuit. Hoc appetat:

(1) Cf. Revue Biblique 1906, « L'acceuil du Fils de l'Homme », Dr. Tillmann: « Le Fils de l'Homme, signifie d'abord le rapport des Saints du Temple, et en autre temps son fondateur, le Messie ». Cf. Dr. Bonnet, I. c.

(2) Cf. P. MARINO SANTO, Il Figlio dell'Uomo,

a) ex munieribus quae per Evangelia « Filius hominis » tribuuntur, quaeque nonnisi Messiae convenire possunt. Ita MATTH. (xxvi, 45) « Filius hominis tradetur in manus peccatorum »; MARC. (II, 10,28) « Ut autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem, in terra dimittendi peccata, itaque Dominus est Filius hominis etiam Sabati »; LUC. (IX, 22) « Oportet Filium hominis multa pati, et reprobari a Senioribus, et principibus Sacerdotum, et Scribis, et occidi, et tertia die resurgere »; LUC. (XIX, 10) « Venit enim Filius hominis querere et salvum facere, quod perierat ».

b) Ex verbis Iesu Christi. - MATTH. (XXVI, 68-64)

« Princeps Sacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum vivum! ut dicas nobis, si tu es Christus filius Dei. Dicit illi Iesus: Tu dixisti! verumtamen dico vobis: Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, et venientem in nubibus caeli »; LUC. (XXII, 66, 67, 69, 71) « Si tu es Christus, dic nobis! Et ait illis: Si vobis dixeris, non credetis mihi... Ex hoc autem erit Filius hominis sedens a dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos dicitis quia ego sum! At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audivimus de ore eius ».

In harum sententiarum conflictu, Theologi mixti patrum auctoritate (1) generatim expressionem « Filius hominis » accipiunt prout oppositionem facit ad expressionem « Filius Dei ». Et quemadmodum expressio « Filius Dei » importat in Christo veram naturam divinam, ita expressio « Filius hominis » importat veram naturam humanam; ambae dogmati de duabus naturis in Christo fundamentum praebent. Christus enim est « Filius hominis » quia ex homine Adam secundum naturam humanam carnem assumpit, quamvis virtute supernaturali conceptus; est « Filius Dei » quia ex Deo natus est.

Jesus Christus vocavit se « Filius hominis » simulque « Filius Dei ». - MATTH. (XIV, 33; XVI, 16) « Adoraverunt eum, dicentes: Vere Filius Dei est ». Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus, Filius Dei vivi! »; LUC. (IV, 3; IV, 41) « Dixit autem illi dominus: Si Filius Dei es, dic lapidi huic, ut panis fiat... Exibant autem daemonia a multis, clamantia et dicentia: Quia tu es Filius Dei ». Quenam igitur est significatio quae sub expressione « Filius Dei » latet? Summa varietas in opinando penes exegetas.

Christus, inquit Renan, (2) dicitur « Filius Dei » non secus ac omnes homines « Filii Dei » sunt, vel esse possunt, iuxta S. Matthaeum (V, 9): « Beati pacifici! » et antequam missib[us] omnibus invenientur, dicitur: « C'est un critique libéral de premier rang, M. Holtzmann, qui reconnaît que ces textes (F. H.) surtout d'après saint Matthieu, posent les bases du dogme de deux natures; et puisque cette anthropologie est celle des Pères, il faut s'y tenir ». (3) Vie de Jésus chap. XV.

(1) Cf. Revue Biblique Avril 1906, p. 300, tbi de hoc sententiis contra Dr. Tillmann legimus: « C'est un critique libéral de premier rang, M. Holtzmann, qui reconnaît que ces textes (F. H.) surtout d'après saint Matthieu, posent les bases du dogme de deux natures; et puisque cette anthropologie est celle des Pères, il faut s'y tenir ».

(2) Vie de Jésus chap. XV.

(3) Oct.

Quare non ultra incedam re firmus in ista
 Quam iactant non esse Fidem, quae caelitus orta
 Nos superis auget meritis. Ut parturit arbor
 Quaque suos fructus, proprios sic elicit actus
 Natura, adscriptos impar transcendere fines.
 Horum igitur larvata Fides cum corde oriatur
 Quis neget angusto naturae in limite claudi?
 Non istam; sed iure Fidem nos quaerimus illam,
 Caelesti quae voce oritur, documenque supernum
 Pandit et assensum mentis sibi vindicat. - Aiunt:
 « Non ego sum mundi civis? quae denique causa
 Cogit ut invitus menti non pervia secter?
 « Nil statuit Christus nostro cum viveret orbe;
 « Quaque sua a saeculis circum praecpta feruntur,
 « Paullatim exorta et placitis accepta bonorum.
 « Omnia si debent meliorem tangere metam,
 « Cur immota manens, legi se subtrahet isti
 « Unica Religio rebus sophiaeque rebellis? » -
 Nil statuit Christus? Sed quis nova dogmata regni
 Ultra naturam posuit sortemque creatam?
 Cur unus Petrus bis seno ex agmine princeps
 Lectus, dux ovium, caelestis claviger axis?
 Munere cur fungens primis in caetibus ipse
 Praefuit, atque omnes eius parnere loquela?
 Nil eius socii scriptis docuere, nec ordo
 Patrum, qui unanimis doctrinae haesere vetustae?
 Non secus atque arbor, commisso semine terrae,
 Germinat, extendit ramos, dat tempore fructus,
 Sic praeter quae firma forent fundamina regni
 Immissum semen variis tune fructibus uber
 Cum vellent rerumque vices et mobilis aetas.
 Hinc alia invenies sensim mutata per annos,
 Atque alia hand ullis vicibus subiecta nec aevo.
 « Expertem erroris romana in sede locatum
 « Saltem quis credat, sophiae cum lumine ducta,
 « Mens sibi sufficiat? » - Naturae si foret uni,
 Et tumulo servatus homo, tua cuncta probarem;
 Sed cum sit caeli superas addictus ad oras,
 Quid si quae nostram superent mysteria mentem, et
 Sit datus haud errans caelesti munere index?
 Ast audi et ride. Celebratum iure magistrum
 Discendi cupidus quaeris; tentatus acerbo
 Morbo praeclarum medicum. Cur? - Absit ut error,
 Et sis vel sapiens, aegro vel corpore sanus. -
 At fugis errorem si parvis non male cautus,
 Cur non hunc pariter morem secteris in illis,
 Quae meliora hominis spectant, vitamque futuram?

Tot nigra errores inter caligine meritos
 Quae mentes novitate tenent, iuventurque superba
 Pectora pelliciunt, quae nobis tuta sequenda
 Semita? Quo proprius fonti devolvitur amnis,
 Hoc mage candidior, veterum sententia patrum
 Prior hoc longe, Christo quo proxima. Quare
 Traditio quaecumque docet veneranda tenendum,
 Quae prius a Christo lectisque sodalibus orta,
 Tradita mox populis in scriptis pene coaevis,
 Huc venere tenus; quae si mendacia, nemo
 Cur, saltem invidia male visae Religionis,
 Detexit fraudes Christi ex aetate superstes?
 Omnes compositi? sed rerum lumine solis
 Gestarum rumor late compleverat orbem.
 Curet Aquinatis quisquis documenta tenere,
 Cuius lux tantum, tantum penetravit acumen,
 Ut vix mortali videatur stirpe creatus,
 Quem bene si noscas, magno correptus amore,
 Res alias cernes aliis clarescere rebus.
 Non error te decipiet, non caeca tenebris
 Nox fallet. Te subde PIO cui talia Christus:
 « Confirma fratres, sacrae via tuta salutis
 « His per te patet», primos atque effuge lapsus,
 Ne in graviora ruens, praeceps volvaris ad imum,
 Et valle extrema, fracta cervice, recumbas.
 At satis haec leviter lusisse in cortice rerum:
 Te hue ubi contuleris, plura et magis intima voce.
 Non desit Pappus, festivae gaudia mensae,
 Ut bene tu nosti. Pingues vos ligne voluti
 Expectant turdi, quos salvia reddet oientes,
 Et teneros immixtus adeps: duo iure palumbes
 Innabunt lento: dulci lepus inde sapore
 Acrique exacuet ventrem. Non mitis poma,
 Non deerunt uvae, validi nec pocula viui,
 Qualia Pappus amat nugis cum laxat habenas:
 Coenula Lacalli non contempnenda palato.

Auxili.

P. RECANATESI.

*Quibus de rei summa periculum imminent, stultum est
 alia curare.*

Procop., de bello Vandal., I.

*Vir est, qui contra bisformes fortunae eventus uniformi
 mentis constantia militat praemunitus.*

CICERO.

*Frustra exteriores inimicos vincimus, si interioribus par-
 cimus.*

S. GRECO., Moral.

Laudique volunt! et ne sim laudis avarus
 Annuo, Crispini vafros imitatus alumnos,
 Qui cum non ferrent fatui male clara magistri,
 Atque illum frustra verbis superaddere verba,
 Certatim unanimes dicenti plaudere. Laetus
 Dimisit doctor iuvenes, et talia secum
 Excedens, alios docui quae nosco nec ipse!
 Sic ego si cesserent nebulosa effundere dicta.
 Lux sequitur verum, tenebrisque involvitur error.
 Ros valido, obscuras exemplo clarius audi.
 Natura et sophia in Christo nil iure capessunt
 Ultra hominem: delenda igitur queis ante putatus
 Nihil ab aeterno genitam; removenda proinde
 Crux illam quae vanam dedit, quae plurima gessit
 Prodigia, et quaecumque nevoque locoque repugnant,
 Mortalia atque obstant eius populique coaevi.
 Iuravolt tunc corde Fides quam diximus ortam,
 Illa iam subiectum domis celestibus ornat,
 Prægenitus ut vera Dei, Deus atque patetur.
 Christus duplex - instabat Pappus ad ista
 Similes et agnoscere: alter male sanus homillus,
 Qui officium sibi commissum sero et male novit,
 Ut docet historia; atque insignis dotibus alter,
 Fortassis mira, venerabilis ipse Deusque,
 Ut noster interior sensus. Quis talia eredat?
 Aut tolleret patiens? Duro gens furoris huius
 Tractanda, atque acri a cunctis sermone premenda;
 In Christum credis? - Credo. - Cur? - Me cor ad istud
 Urget. - At hoc ultra? - Nihilum. - Quid denique
 [Christus?
 Nihil ultra hominem: mihi nam quid credere sensu
 Interiore iuvat quod re contempnere cogor?
 Aut perit ratio, sunt ista aut consona rebus,
 Olim quae docuit nebulosus Kantius. At si
 Pro Christo haec fatus, quid de mage meato remotis,
 De Triade augusta atque una, Christoque per orbem
 Sub specie panis vivo? quid sensus ad ista?
 Numquid in ignotum se fort humana voluntas?
 Optime, sed praesent sermonem absolvere nostrum.
 Quo iure historiam contracto plaudere sulco
 Andacter tentant, prorsusque expungere ab illa
 Pigmentis quocumque suis non convenit? Atqui haec
 Latius extendens fines, sibi vindicat omne
 Envire gestum, seu res evenerit intra
 Naturae vires, seu prodigialiter ultra.
 Tum recte ut nequeant ulla ratione revelli,
 Acrius hic noster permiscens aspera nugis,
 Sed genus amphibium speras ratione tenere?

Piscator quidam lustrans de more paludem
 Ut caperet pisces, urget namque ardor edendi,
 Miram pro pisce anguillam detraxit ab undis.
 Insueta exsultans praeda, iam gaudia mensae
 Praegustat, captamque tenet; sed protinus illa
 Lubrica se solvit vinclis, stagnaque refugit.
 Quae praedae utilitas? Longe spectare natantem,
 Et gemere incassum vacui ieunia ventris.
 Tu valide pugnas, permulta et congeris apte,
 Sed dum iure putas hostem constringere captum,
 Is verba invertens, alios trahit illico sensus
 Forcipe distortos; quae res non ardua, namque
 Illorum quisquis, ventoso inflatior utre,
 Dum sublime petit, nubes et inania eaptat;
 Haec ego non dixi; nescis mea pendere dicta,
 Talia Iansenius fallendi callidus arte.
 Hanc aiunt iniisse viam frangantur ut illi
 Qui supera abiiciunt, atque illos iure refellant.
 Qui ob cultum Fidei naturae iuribus obstant.
 Antiquas nosco vulpes sub pellibus agni.
 Cur non candidius meliusque ut plurima dudum
 Abiecta in scrutisrenovent, fragmenta serentes
 Multa per ambages, peregrinae et praedita luxu
 Doctrinæ ut stultos capiant? Sed ponere larvam
 Fucatum iam tempus adest,clareque fatori
 Se nullam sibi velle Fidem ratione magistra.
 Plandite buccones, nebulones, en sonat illud
 Quod Bayles olim malefida voce rudebat:
 Porta patens esto; nulli claudatur honesto.
 Religio quaecumque siet Brahamae, Mahometi,
 Confucii, Budhae pariterque ac iure probanda.
 Hoe caput, haec summa est rerum, mihi credo, no
 [varum:
 Non foret ipse Deus, Fichtes ni forte creasset.
 Haec alt atque ira buccas inflavit utrasque,
 Dicturus plura, excedens ni terga dedisset.
 Quis non ista probet, duris licet edita verbis?
 Quid namque his melius? Si stirpes caedere summas
 Sic olim nocuit, crudele ut nunc quoque vulnus
 Acriter indoleat, steterint licet integra multa,
 Quid modo qui exercent ima ab radice securim?
 Omnia pessumdat, sanique haud permanet hilum.
 IV.
 Vere inter densas cautes et inhospita teseua
 Durum iter arripui: me ignarum obsecra felicit
 Rerum colluvies? Sapiens me vera docebis.

ET . TVRRES . DEDIT
S . IVLIVS . OPTATVS . TVRRES . VETVSTATE
CONSVMPTAS . IMPENSA . SUA . RESTITVIT

Colonia hic inscripta Maffeo est Iadera. Primos quidem tres versus Augusti iussu ingenti illi marmori inscriptos fuisse putamus. Quartum vero, et quintum minutioribus literis tum adiectos quam Optatus turres refecit.

IMP . CAESAR . DIVI . HADRIANI . F.

DIVI . TRAIANI.

PARTHICI . NEPOS . DIVI . NERVAE , PRONEP.

T . AELIVS . HADRIAN . ANTON . AVG.

PIVS . PONT . MAX.

TRIB . POT . II . COS . II . DESIGNAT . III . P . P.

OPVS . PILARVM . VI . MARIS . COLLAPSVM

A . DIVO . PATRE . SVO . PROMISSVM

RESTITVIT

Exstat haec Puteolis prope portam, qua itur Neapolim.

Exemplum dictionis singularis :

IMP . CAES . DIVI . TRAIANI

PARTHICI . F . DIVI . NERVAE . NEP.

TRAIAN . HADRIAN . AVG . PONT.

MAXIMO . TRIB . POT . XVI . COS . II . P . P.

AQVA . INDVCTA . COLON . DACIC . SARMIZ.

PER . CNEVM . PAPIRIVM . AELIANVM.

LEGAT . EIVS

PR . PR.

Coloniae Dacicae Sarmizegetusae, quae Urbs sita erat ad flumen Sargetiam in Dacia, olim Decebal Regia, deinde Traiani Colonia.

(Ad proximum numerum).

DE SAADIO PERSICO POETA⁽¹⁾

Saadius Sciranensis. Est autem Sciras⁽²⁾ urbs in persicis nobilissima, ob nativas opes caelique clementiam incolis, convenis, praesertim autem mercatoribus, fre-

(1) Scriptum hoc ex possumis clarissimi viri FRANCISCI GUADAGNI, Romani, eximii tum iuris tum litterarum cultoris, ultra nobis oblatum una cum aliquot Saadii carminibus in latinum ab ipso conversatis, libenter animo editis, pro certo habentes id gratissimum sociis et lectoribus Vox Urbis commentarii futurum.

(2) Quoties in Scirae nomen Gentius incidit, toties Cyropolit interpres usurpat. Ego in consultationem exhibito Strabone, lib. 11, Geograph. ac Stephano de Urb. et Pop. Gentii opinionem video maximis difficultatibus impediri. Accedit, quod Scirenses de urbe sua a Cyro condita non suscipiantur quidem. Excitatam dicunt anno ab Hegira LXXIV (vide quam a Cyri aste distantem faciunt!) per Muhamedem Kasimi filium, qui tempore Babylonie Caliphis rerum in Perside potiri improviso terrore armorum confitit; Sciramque appellatum ferunt a nomine eius nepotis, cognomento Sciras, quae vox arabice *entrem* sonat. Fuit enim, ut mira corporis proceritate, ita otiam eximio artuum vigore ille adolescens. Hunc habeo ex Chardino (*Voyages, en Perse tom. 3 pag. 146*); qui etiam addit, alias a Chir, alias a Cherob Scirae nomen ducere, quarum vocum prima loc, altera *vinum* latine redditur. Ager sane, qui Sciram circumiacet, ob fructum herbarumque luxuriem alondis gregibus, ideoque et lacti suppeditando est idoneus. Vitium quoque apprime est ferax, e quibus vinum maximus ac sumptuosae nobilitatis exprimitur.

quens. In ore Persarum saepissime carmen sonat, cuius sententia est, cunctis ubicumque sitis urbibus nomen urbium abrogandum fore, easque ad infimam usque sortem vicorum esse deprinendas, si illarum cum Scira contentio flat. Tam ampla in urbe natus est Saadius anno ab *Hegira* DLXXI, qui incidit in annum Christianae supputationis MCLXXV.

Hic regia in aula, quod claro parente ortum prodit, altas a pueri, et a magni nominis doctore Scheabbedino institutus, quum adeo in litteris profecisset, neutrum collatae operae poeniteret, longe ab aula ac regno persico abductus est temporum asperitate. Nam barbari e regionibus ultra mare Caspium sitis in Persidem irrupere. Quare dum illos ingenita animo feritas, Persas vero in iras acutis iniuria, armis cuncta personare, et cadaveribus solum insterni. Quarum rerum quum hominem bene doctum eductumque pigeret, ad mitiora studia, infesto caedibus solo relicto, in longa se dedit itinera.

Sumpta igitur *Dervistorum* veste, qua quicumque amiciantur sine probro de stipe vivunt, diu multumque peregrinatus est, nunc urbes visens ac colens, nunc vastas solitudines et hominibus inaccessas petens. Nam qui euperet contemplationi vacare et in animum suum descendere, quique fortunas suas prostratas et obviam ubique nequitiam hominum indignaretur, illorum frequentiam atque congressum diu *terre* non poterat, malorum artium, quibus sibi invicem insidiantur, non solum insolens, verum etiam impatiens.

Sunt qui huc illuc disurrentem Saadium Italianam etiam attigisse ferant (1), edoctumque latinas litteras Senecae scripta prae ceteris adamasse, delectatum fortasse *dulcibus vittis* (2) orationi eius adspersis, et perpetua gravitate doctrinae. Verum enim vero orientales praeceps regiones pernagatus est, et orientales plurimas linguas didicit, usque ad penitus earum origines ac proprietates. In illis per Orientem discursibus res accidit Saadio, quae scitu non intucunda. Quum is aliquando nescio qua in urbe introisset ad balneum, Tabrizius, qui etiam in claris poetis tunc censebatur, prope illum lavit. Orto inter poetas sermone, prodidit Saadio Tabrizius ortum se Tauris, vicissim vero Tabrizio Saadius se oriundum Scira. Quumque posito, ut in balneo, capitibus velo, calvam Saadius ostenderet (quod Sciranensis comune est, qui crinum defluvio cuncti laborant) protinus in illum morbum iocari Tabrizius: arreptaque patera, extimamque et convexam illius partem ostendens, percontatus est Saadium, cur Sciranensem capita imaginem pateras illius referrent? Tunc Saadius, aliam in manus pateram sumens, digitoque extento, intimam et cavam illius partem ostendens, rogavit a Tabrizio, cur qui Tauris orti, capite essent vacuae illi paterae quam simillimo? Qui iocet, licet amariores, quam inter urbanos decet, generosos poetarum animos non effarerunt, no-

(1) KAMPERUS Amoenit. Ecclasticar. Fascicul. II. Relat. 7, § 2.

(2) QUINTILLIAN. Instil. Orai. III. X. 1.

Stili lapidarii elementa⁽¹⁾**III. — DE EPITAPHIIS.****Exempla dictionis simplicis:****D . M . S .****Q . SENTIVS .****MARTIANVS****PIVS . VIXIT . ANNIS****XLVIII . MEN . IIII****DIEBVS . MM .****H . S . E . O . T . B . Q .****Hoc est; hic situs est; ossa tua bene quiescant.****D . M .****L . COMINIO . SABINO****PATRONO . OPTIMO****PROERVNT****LIBERTY . ET . LIBERTAE****B . M .****QVI . VIXIT . ANN . P . M . LXXX****M . M . Bene Merenti. — — P . M . Plus Minus. — Quod dicunt nesciam, vel quo Cominius obliterat, ignorans, nec de more annos, menses, dies possent adscribere, admetuimus. Plus Minus Octoginta.****D . M .****PASSERI****REPT .****AELIA . CONIVX.****BENE MERENTI****Rotario, quod erat Gladiatorum genus. Sic autem dicti sunt, quod retia gestarent; nam arma eorum recte, et fuscina quibus piscatorum quendam in modum contra Mirmillones pugnabant. Mirmillones autem dicti sunt quod in gallo piscis effigiem haberent, cui nomen MIRMIDO; et dicti etiam Galli, nam Gallica armamenta sibiabantur, unde Rotarius aliebat: « Non te puto, placere poto; quo me fugis, Galle? »****Exempla dictionis ornatae:****GENIO****COESTI . HERODIANI****BRANGVSTATOR****DIVI . AVGVSTI****IDEM . PORTEA . VILLICVS . IN****HORTIS . SALLVSTIANIS****DECESSET . NONIS . AVGVSTIS****M . COCCEIO . NERVA****G . VIBIO . RVFINO . COS.****IVLIA . PRIMA . PATRONO . SUO**

Vorissimile est hic Genium Herodiani pro ipsius auctoritate possum esse. Praegustator, idem Praegustatoris. Servis habere praegustatores, qui cibum potumque gustu explorarent Persae primum, et Graeci instituerunt, quo aliis a veneno auferrent. Inter Romanos fortasse primus Antonius Triumvir praegustatore usus est.

Exempla dictionis singularis:**D . M .****BENE . OSSIBVS**

(1) Cfr. min. sup.

CINERIBVS . Q VE**Q . CANINI****MARTIALIS****CANINIVS****EVTYCHES****FRATRI****B . M .****D . M .****SVLPITIO****NOTO****ADESTE****SVPERI****DECRETO . DECVRION.****LOCVS . SEPVLTVRÆ****PVBlice . DATVS****L . AVFDIO . L . F . HOR . MONTAN.****COMITI . C . CALVISI . SABINI**

Comites ex tempore appellabantur custodes adolescentium.

IV. — DE INSCRIPTIONIBUS HISTORICIS.

Multa ex historicis deperdita compensare quodam modo videntur inscriptiones illae, quas historicas appellamus, quae nec a Religione, nec ab honoribus nomen habere possunt, sed ad posterum maxime cognitionem praepositae subiectas res historiae more produnt.

Exempla dictionis simplicis:**SENATVS****POPVLVS . Q VE****ROMANVS****CLIVOM****MARTIS****PECVNIA . PVBlica****IN . PLANITIAM****REDIGENDVM****CVRAVIT**

Clivom vox antiqua pro clivum — Clivus Martis extra Portam Capenam fuit ad dexteram, ubi et lapis cum hoc titulo inventus A Porta Capena incipiet Via Appia. — Planitiam scribit et Caesar, et Vitruvius pro planitiem.

P . LENTVLVS . CN . F . SCIPIO
T . QVINCTIVS . CRISPINVS . VALERIANVS . COS

EX . S . C .**FACIVNDVM . CVRAVERE . IDEMQVE****COMPROBAVERE**

Pertinebat ad Magistratus de iis cognoscere que Redemptoribus facienda locassent, ac, si quae receperant, praestitissent, comprobare: id autem in eorum gratiam adscribatur actum esse; ne si opus vitium faceret, id redemptorum periculo esse videretur.

Exempla dictionis ornatae:**IMP . CAESAR . DIVI . F . AVG.****PARENTS . COLONIAE . MVRVM**

SAADII PERSICI POETAE FABULAE

(LATINE VERTIT F. GUADAGNI)

I.

LYNX PERSICA.

*Subiecti monent versus, ira turgidum
Ne adire sit cupido summam virum.
Persidem colit Lyncis pusillae genus,
Quadrupedantum quae belluarum arbitro
Leoni officium solers impedit. Suo
Namque ei labore praedam vestigia cava
Per antra et lucos; mox deprensam, potest
Quo ulcumque indicio, regi demonstrat, canum
Vis fida ut nobis assolet venantibus.
Ast ea Lynx interwallis quam longissimis
Præcurrit dominum. Rogavit quidam: obsecro,
Quid regem non accedis, ut in intimis
Is te habeat; ac pro meritis, perspecta et fide,
Aulae inter comptos administros niteas?
Lynx contra: Ni colligeret facile iram Leo
Corde aestuante, ac protinus effunderet,
Dentibus obterendo quicunque minus
Vel nutu quodam, quodam vel facto placent,
Adirem, circumstarem lubentissime.*

II.

TAPETUM ET VEXILLUM MILITARE.

*Hoc etiam discas, cura graviore affici
Qui summa petunt, quam qui in imo resident.
Tapeti quem premebant substratum pedes,
Vexillum invidit militare (Adrepere
Quis non pectoribus audeat invidia,
Si vel inanimis virus inspirat suum?)
Ille quod certo domi maneret loco
Puellas inter, bellos inter pueros,
Nulli calcandus unquam impuris soleis;
Haud ferret pluviam, haud solem, haud ventos turbines,
Haud trax bellatorum furentum; sibi
Quae assidue perpetienda dolebat. Luis,
Tunc Tapes inquit, poenas arrogantiae,
Qua tete tactas. Nempe gaudes frivolis
Auris, turgentem laxas atque illis sinum,
Et vertice lacessis erecto polum.
Ast ego iacere humi non duco probrum,
Nil posco mihi; mihi nihil arrogo.
Moribus istis empta haec est securitas.*

III.

MAGNIFICENTIA SEPULCRI RES INANIS.

*Inter pueros, quorum alter dives opibus,
Alter erat in pannis et inopia,
Decesserat mature quibusque pater,
Ortum est iurgium, ut solet illi aetatulæ.
Dives sic increpare: Tun'mecum? At vide
Quam secus iacent nostri parentes. Meo
Marmora sunt advecta ex oris ultimis;
Excisaque columnæ. Sepulcro decus
Opera tessellata addunt, et aureæ,
Quae viri nomen, gesta et produnt, litteræ.
Estne honor patri adsimilis impensus tuo?
Adspersus iacet vix pugillo pulveris.
Aemuli fastum loco contundens puer
Pauperculus haec contra: Longe est melius
Parenti meo, cui, in caelum ut evadere
Cito contingat, nil moram ingratiæ facit,
Dum levissimum quid sustinet tegminis,
Quam patri tuo, grave qui pondus sustinet,
Mole et tardatur lanta, ne Olympum petat.*

IV.

VULPIS FUGIENS.

*Calamitosa est res criminis argui,
Iniustam dicam licet impingant. - Graví
Exanimata metu vulpis celerasbat fugam.
Quo ruis? Cor prætrepidum cur salit tibi?
Sic percontanti vulpis: Circum omnia boant
Vasto tumultu, dum servitti laqueos
Agresti venatores camelò parant.
Inde mihi timor iste meus ac præceps fuga.
— O te minorem cerebro! O vulpecularum
Blennorumque et buccorum stolidissimam!
Quid tibi cum camelò? Quam non geminæ!
Quam tu distantis formæ, molis, indolis!
— Tace, inquit sagax animal: mi infestus homo
Si falsam rem distulerit de industria,
Nocendi et studio, me camelum dixerit,
Insiliet in me statim venantium globus;
Et, credo, aut nunquam me dimittent cavea,
Aut sero nimium reserabunt ostium.*

— • • —

minibusque invicem patefactis, maximo se in honore alterum subiret habuerunt. Tunc illud quod saepe meministi haec dico, quod nichil regis nisi mino insultus est, sed etiam quod non mino, nisi multo minus, non est. Sed haec iudicari et exitu sane laeta. Gravis deinde Saadium invasit calamitas. Dum enim, ex indole sua, pertinacius hominum, saltuosa ac silvosa Palaestinae loca perierat, sequo tutum ab iniuria, quod in neminem iniurias daret; putat, dedit poenas confidentiae suae: captaque a Franciis, qui eas regiones habebant, postquam, induco Gothofrido Ballionae, bene res gesta contra Turcicam est, vincula constringitur, ac mittitur Tripolim. illi Saadius duro sub imperio ad urbem fossa munientem, aperte servitum, terrain fudit, egressit. Ita quod multis studiis facinus bene vertit, illaque Torquati Tassi scelus papavit, isto in servitatem Saadio, persicas Musas libidinosas probavit, et oloz audibus classini albite.

Poetae ab hac deinceps servitute levato in duriorem evanescunt. Nam quum evasisset vincula liberalitate hominum dilatata Haleppensis primari, qui duram pro capite omnibus rediret, reconsare non potuit, quin hoc viasim malorum hospitiis de se tam benemerito, ut cum illius filia amicissimum iniret. Itenim Haleppensis eum ab ingenii magnitudine probatum optavit sibi non beneficio solum, sed etiam utilitatibus conciliari. Sed tantum erat in manus eius frustis, garrulitas, et contumacia, tantusque angor in Saadio, dum si tempore cum ingenio conflicteretur, plane ut constet hoc ei coniugium Francoorum vinclis fuisse interfrustratum. In horumq[ue] publicis inservientia et servitatis animi ex ingratitudine etiam communib[us] laqueo evolavit, nraive domestica uxore, sive relecta. Non enim in hoc habebo quid sequar. Hec usum ex eius scriptis compario, et tranquillatis rebus, cum in Perside remigrasse, plurimumque a Persarum rege Abubekero fuisse habitum. Nequaque societas frequentiam hominum poeta fastidire, aut alibi minus adiuvare ab illis remota latibus. Ac siquidem obnubilitati homines intercesserent, solebat eos sine verbo dimittere, et loquacitatem incommodam tacitura obstinatio. Non frangere. Ex illis recessibus prodit eius *Gulistanus*, et quem a Saadio elicit importunitas unius ex illis, quos in capitali odio persecutus, interpellatoribus. Nam quum homo pernolestus, per diuturnum licet silentium a Saadio reiectus, minime dicessisset; tundendo atque odio deinceps efficit ut ab eo in colloquium admitteretur. Verbiq[ue] rigitur simul sunt verba facientes, et amoeno in anhostio spatio fecerunt. E cuius areolis sibi rosas aliquot interpellator legit, quas in arbem referret. Tunc nullum poeta monuit, nimium cito ciuamodi flores areto nascere, sed rosas esse alias, quibus haud tempus officiat; uno praecpta nimis moribus regendis, vitaque a peripoli ascensae idonea. Quorum praecceptorum, abiectis statim ex horbo resis, quum se homo percupidum prodidisset, salubria huiusmodi monita Saadius coniecit in librum, cumque *Gulistanum* dixit, quae vox latine *Resum* sonat. Nempe titulum incubrationi suae factum

voluit ex occasione moliendi operis sibi a rosis exorta, et a quadam praecitorum suorum cum illis floribus affinitate.

Hunc praeter librum, tum *Bostan*, sive *Pometum*, tum *Molamaat*, sive *Scintillas*, tum in alia argumenta edidit Saadius carmina plura, quorum tam iucunda est lectio, ut supremi Orientis reges et proximi regibus processores iis ad punctum temporis carere non possint, eosque in sinu gerant aureis descriptos litteris, et apictis iconibus exornatus (1).

Natura fuit Saadius tristi atque recondita. Sed quoniam vergentia nimis unam in partem, nisi bruta sint et inanima, in aliam plerumque reflectuntur, idcirco flebat ut ille aliquando iocis animum solveret. Deceasit Saadius maximo natu. Sunt enim qui ad annum vicesimum et centesimum vitam protraxisse narrent. Alii non ita multis annis saeculum dicunt esse transgressum. Omnes tamen ei vivacitatem saeculo maiorem tribuunt. Nec pompa sepulcri caruit, illam quamvis poeta despiceret. Scirae mons imminet, quem Persae montem vestigiorum prophetarum sua lingua vocant. Impressa putant ab Eli, cui mira religione persicum nomen obstringitur (2). Ibi conditur Saadius: sepulcroque adiacet hortus, pisces aquis irriguus, in quibus porrecta saepe a convenis esca saginati pisces tuto ac beatissime per homines quidem Persas degunt. Captare enim, aut quavis ratione laedere innantes lacum Saadio attributum, id illi nefas esse arbitrantur, eorumque piscium in violatores, ut sacrilegi compertos, poenas asperimas statuunt (3).

(1) Haec de honore, in quo apud reges ac praeceos Saadii est liber, a Gentio traduntur. Quid homines sortis minus excelsae?

Illi quidem, de Persia loquer, in calidae potionis tabernis Saadii et Reys, qui persicas peccos altorum lumen est, intento aucto parsim meditantur. Consideritum is, qui libro (Saadii aut Hafosii) instructus est, opiphonem attentis sociis praecogit, mox librum claudit, ut meditandis indulget: tum lectioem iterat, interposita subinde ad meditandum mors, donec intercedat, quod lectioem interrupcat, vel diuersus contumum. Ita KALMHERUS Amoenit. Exoticov. Fascic. 2, Relat. 1, § 2.

(2) Non haec (testo Chardino, *Voyag. en Perse* tom. 3, pag. 145), de vestigis Eliacis ea loci impressis incredibilis opinio apud Persos, quod si sacrum votum moratam esse, aut morari arbitrarentur; sed quod vita factus, sic enim patat, interdum se illo ex monte mirabilis atlantis videntur praebuerit.

(3) Poena capitis interdictum esse, ne quis ex eo lucis pesces attigit, deque hoc valde sollicitos esse Dervisios, quibus assurgit prope Saadii sepulcrem domus, narrat Thesaurus Suite de Voyage au Levant Port L. 1 C. 2. Qui tamen soluti animum religione erga Saadium ex illis regionibus accedunt, foroem Dervistorum sollicitudinem aliquando dilunt; corruptoque per pecuniam villico, qui horto ac lacu a Dervisio praeficit, gratam sibi ex illis pisibus obsonium parat. Baso ac iugis technas eiusmodi successit Chardinie ut ipse incenit loco eis, sed valde infeliciter, ut idem testatur, cuius Armeno, qui haud conciliata illi nimis villico saffurari clanculum eos pisces est auras. Doyrahane, nam in ipso flagitio, totaque usque ad tribunal via fustibus insequitur, contumaciter lacer, a Praetore irarem ac cupiditas plena, poenam duplum nulli. Conctas nimis est illico nummos ei scutator centum solvere; clamansque latus posterio die in podium plantis, unde sensus doloris tota corpore acrimbus excitatur, verboribus est trecentis affectus. Tam magno illi saadianos pisiculos coneniscere!

cum relativa Missa de eadem Dominica, unica Missa solemnis cani potest, uti in festo, cum *Gloria*, unica Oratione, *Sequentia*, *Credo* et Evangelio S. Ioannis in fine. Ubi vero non adsit Missae Conventualis obligatio, addatur sola commemorationis Dominicanae sub distincta conclusione, eiusque Evangelium in fine. Hac vero Dominica peragatur solemnis Processio cum SSmo. Sacramento praescripta in Caeremoniali Episcoporum, lib. II, cap. XXXIII.

VII. Feria VI post Octavam celebretur, ut antea, Festum Sacratissimi Cordis Iesu, sub ritu duplici primae classis.

— Per decretum d. XXVIII eiusdem mens. Iulii eadem S. Congregatio haec insuper statuit et declaravit:

I. Quum Festum Nativitatis S. Ioannis Baptiste in posterum celebrandum sit Dominica immediate antecedente festum Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, ac proinde duae Octavae simul occurtere possint; hoc in casu agatur Officium de Octava Navitatis S. Ioannis cum commemoratione Octavae SS. Apostolorum.

II. Vigilia Nativitatis S. Ioannis Baptiste affigatur Sabbatho ante Dominicam quae praecedit Festum SS. Apostolorum Petri et Pauli. Quando in hoc Sabbatho simul occurrant Vigilia Nativitatis S. Ioannis et Vigilia SS. Apostolorum, fiat Officium de prima, cum commemoratione alterius in Missa tantum. Si vero in hoc Sabbatho incidat Festum sive Officium ritus duplices aut semiduplices, nona lectio erit de Vigilia Nativitatis S. Ioannis, et in Missa fiat commemorationis utriusque Vigiliae.

III. In Ecclesiis Cathedralibus et Collegiatis, in casu praecedenti, dicatur post Nonam Missa da Vigilia Nativitatis S. Ioannis cum commemoratione Vigiliae SS. Apostolorum. Si vero occurrat festum IX lectionum, dicantur duas Missae Conventuales, una de Officio currenti post Tertiam, altera de Vigilia Nativitatis S. Ioannis post Nonam, cum commemoratione Vigiliae SS. Apostolorum.

IV. Si Festum Nativitatis S. Ioannis Baptiste incidat in diem 28 Iunii, secundae Vesperae integrae erunt de hac solemnitate, cum commemoratione sequentis festi SS. Apostolorum, iuxta Rubricas.

V. Quum ex Decreto *Urbis et Orbis* diei 24 Iulii 1911 ad instar Octavae Epiphaniae sit privilegiata Octava Commemorationis solemnis Sanctissimi Corporis D. N. I. C., infra hanc Octavam prohibentur etiam tum Missae votivas pro sponsis, tum Missae cum cantu de Requie pro prima vice post obitum, vel eius acceptum nuntium; die vero Octava prohibentur Missae privatae de Requie, quae die, vel pro die obitus alias cum exequiali Missa permittuntur.

VI. Missa cum cantu de Requie die, vel pro die obitus, aut depositionis, praesente, insepulto, vel etiam sepulso, non ultra biduum, cadavere, vetita est in sequentibus Festis nuper suppressis, nempe Commemorationis solemnis Sanctissimi Corporis Christi, Annun-

tiationis B. M. V., Commemorationis solemnis S. Joseph, et Patroni loci.

VII. Item praedicta Missa inhibetur in Festis Solemnitatis S. Joseph, Sanctissimae Trinitatis, et in Dominica in quam transfertur solemnitas externa Commemorationis SSmi. Sacramenti.

Ex Commissione Pontificia de Re Biblica.

De auctore, de tempore compositionis et de historicâ veritate Evangelii secundum Matthaeum.

Propositis sequentibus dubiis Commissio Pontifica «de Re Biblica» ita respondendum decrevit die XIX mens. Iunii MCMXI:

I. Utrum, attento universalis et a primis saeculis constanti Ecclesiae consensu, quem luculenter ostendunt diserta Patrum testimonia, codicum Evangeliorum inscriptiones, saeculorum librorum versiones vel antiquissimae et catalogi a Sanctis Patribus, ab ecclesiasticis scriptoribus, a Summis Pontificibus et a Conciliis traditi, ac tandem usus liturgicus Ecclesiae orientalis et occidentalis, affirmari certo possit et debeat Matthaeum, Christi Apostolum, revera Evangelii sub eius nomine vulgati esse auctorem? — *Resp. Affirmative.*

II. Utrum traditionis suffragio satis fulciri censenda sit sententia quae tenet Matthaeum et ceteros Evangelistas in scribendo praecessisse, et primum Evangelium patro sermone a Iudeis palaestinensibus tunc usitato, quibus opus illud erat directum, conscripsisse? — *Resp. Affirmative ad utramque partem.*

III. Utrum redactio huius originalis textus differri possit ultra tempus eversionis Hierusalem, ita ut vaticinia quae de eadem eversione ibi leguntur, scripta fuerint post eventum; aut, quod allegari solet Irenaei testimonium (*Advers. Haeres.*, lib. III, cap. I, n. 2), incertae et controversae interpretationis, tanti ponderis sit existimandum, ut cogat relicere eorum sententiam qui congruentius traditioni censem eamdem redactionem etiam ante Pauli in Urbem adventum fuisse confectam? — *Resp. Negative ad utramque partem.*

IV. Utrum sustineri vel probabiliter possit illa modernorum quorundam opinio, iuxta quam Matthaeus non proprie et stricte Evangelium composuisset, quale nobis est traditum, sed tantummodo collectionem aliquam dictorum seu sermonum Christi, quibus tamquam fontibus usus esset alius auctor anonymous, quem Evangelii ipsius redactorem faciunt? — *Resp. Negative.*

V. Utrum ex eo quod Patres et ecclesiastici scriptores omnes, imo Ecclesia ipsa iam a suis incunabulis, unice usi sunt, tamquam canonico, graeco textu Evangelii sub Matthei nomine cogniti, ne iis quidem exceptis, qui Mattheum Apostolum patro scripsisse sermone expresse tradiderunt, certo probari possit ipsum Evangelium graecum identicum esse quoad substantiam cum Evangelio illo, patro sermone ab eodem Apostolo exarato? — *Resp. Affirmative.*

EX ITALIS URBIBUS

Antonio Mano historico tributi honores.

Augusta Taurinorum tota est in honoribus decernendis **Antonio Mano**, viro clarissimo inter Regni senatores adlecto, ob eius quinquagesimum matrimonii annum cum Heleonora Cordero ex comitibus de Venzio in Subalpinis.

Ipse enim, Josephi filius, paternis vestigiis assistens, multa praeclaris virtutibus nitentia volumina edidit, quae ad illustrandam Subalpinorum praesertim historiam spectant. Mirum sane qua arte, qua caritate in suos quid in eorum decus cerneret, nullo intermissu labore, in unum corpus colligit, una animis voluntate, ut suus honor cuique foret, si pater inclearuit *historia de Sardis*, atque amplius in volumine *De verborum fortuna conscripto*, nullis nullis mortuam sibi gloriari comparavit plurimis libris, quos ad exucleandam hanc vel illam Subalpinorum verum notitiam, data occasione, composuit. Eius volumina, gravitate iudicata, magna doctorum laudibus accepta, unicuique sapienti maxime semper approbata fuerunt.

Quapropter omnes huiuscemodoclarissimi viri amici audat fore que haec faustum quinquagesimi anniversarii suis coniugii nacti, ut in communem familiarium laetitiam quod intimius in aedibus inter filios atque nepotes fieri consuevit, una simul convereant ut complura ederent in eius laudem et coniugio, quinque, tot virtutibus praedita, hilaritatem semper domi obtinuit filiosque mirum in modum ad patriae decus ornamentumque educavit et aluit.

Cum multis illis qui clarissimum virum amoris gratia honorisque scriptis his diebus decoraverunt, *Vocis Urbis scriptores*, laeti et ipsi atque alacri, cum coniuge eius prudentissima, omnia fausta in hec vix omnianuntur.

SUBALPINUS.

PAROEMIAE SIVE ADAGIA

Equis albis procedere

Ubi quem alii quapiam in re longe superiore significabant, longoque anteire intervallo, eum albis equis procedere Latini dicebant, vel quod antiquitus equi alii meliores haberentur, vel quod victores in triumpho albis equis vectari solerent, vel quod albi equi fortunatiores et auspiciatiores esse crederentur, ut ad equestre certamen referamus metaphoram. Quod quidem indicat Appuleius, quum ait: « Postquam ardua montium et rorida cespitum et glebosa camporum emersi, me equo indigena peralbo ve-

hens, iam eo quoque admodum fesso». Neque enim temere addit: « vel indigena »; id est « Thessalico vel albo »; nam utrumque pertinet ad emphasis pernicitatis. Horatius in *Sermonibus*, de Persio quodam:

*Durus homo, atque odio qui possit vincere regem
Confidens, tumidusque adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.*

Erant autem Sisenna et Barrus homines quidam insigni maledicentia; etiam si Aeron barros legit ut sit epitheton. Neque di simile huic Plautinum illud in *Asinaria*: « Nam, si huic occasione tempus sese subterduxerit, nunquam aedepol albis quadriga indipiscet poeta ».

EX SACRIS CONGREGATIONIBUS ROMANIS

SENTENTIAE NOVINCIAE SELECTAE

Ex Congregatione Rituum.

Circa « Motum Proprium » SSmi. « De diebus festis » (1)

SSimus. D. N. Pius PP. X, nonnullorum Antistitum votis clementer deferens, per decretum *Urbis et Orbis a S. Rituum Congregatione vulgatum d. xxv. mens. Iuli MCMXI*, validum etiam pro Familia Regularibus et Ecclesiis, ritu latino a Romano diverso, nuntiatis, et firmo remanenti *Motu proprio* de quo supra quoad reliqua Festa, statuere et decernere dignatus est, ut:

I. Festum Natale S. Ioseph, die 19 Martii, sine feriatione et sine Octava, sub ritu duplice primae classis recolatur, exhibito titulo: *Commemoratio Solemnis S. Iosephi Sponsi B. M. V., Confessoris.*

II. Festum Patrocinii eiusdem S. Ioseph Dominica post Pascha, sub ritu duplice i classis cum Octava, addita Festi primarii qualitate, recolatur sub titulo: *Solemnitas S. Iosephi, Sponsi B. M. V., Confessoris, Ecclesiae Universalis Patroni.*

III. Diebus infra Octavam et die Octava Solemnitatis S. Iosephi adhibetur Officium, ut prostat in Appendice Octavarum Romanum.

IV. Festum Sanctissimae Trinitatis, Dominicam post Pentecosten affixum, modo sub ritu duplice primae classis recolatur.

V. Festum SSmi. Corporis Christi celebratur, absque feriatione, sub ritu duplice primae classis et cum Octava privilegiata, ad instar Octavae Epiphaniae, feria post Dominicam SSmae. Trinitatis, exhibito titulo: *Commemoratio Solemnis Sanctissimi Corporis Domini nostri Iesu Christi.*

VI. Dominica infra Octavam huius festivitatis, in Ecclesiis Cathedralibus et Collegiatis, recitato Officio

(1) Cfr. num. sup.

5. — Qui vero felicem exitum in scriptis habuit, eti in experimento verbali deficiat, ei experimentum scriptum iterandum non est.

6. — Nemo experimentum eius materiae iterare debet, in qua sedecim puncta tulit, nisi in materiis plus duabus cediderit, aut in duabus, quae ad eamdem experimenti partem pertineant, scilicet ad utramque linguam hebraicam et graecam, vel ad alias experimenti materias.

7. — Qui iterato experimento, sive scripto sive verbali, iterum cecidit, pericula nunquam postea tentare sinitur. Iterare autem experimentum nisi in sequenti aliqua sessione non licet, salva speciali venia ab Eminentissimo Cardinali Praeside impetranda.

8. — Qui in utroque experimento sic se probavit, ut partitione punctorum facta, tres quartas summae partes retulerit, is ius ad honorificam sui mentionem acquirit.

Art. VI. — De expensis a Candidatis faciendis.

1. — Candidati ante experimentum summam centum et viginti libellarum solvere tenentur, centum scilicet pro ipso experimento et viginti pro diplomate aliisque necessariis sumptibus.

2. — Candidatis quibus experimentum haud bene successit, summa septuaginta libellarum restituetur, quod si in scriptis satis fecerint iudicibus, non eis restituuntur nisi libellae viginti.

3. — Qui experimentum verbale iterum tentant, sive ex integro, sive ex parte, solvant viginti libellas pro diplomate aliisque expensis et insuper libellas decem pro singulis experimenti materiis.

(*Ad proximum numerum.*)

DIARIUM VATICANUM

(Mense Augusto MCMXI).

Coram SSmo. admissiones.

Nimis tempestatis nestu desfatigatus, atque podagrae doloribus in genu dextero cruciatus, SS. D. N. Pius PP. X, per fere omnem Augustum mensem, medicorum et intimorum suorum consilio, admissiones coram se intermisit.

Pontificiae electiones.

Prosticio ecclesiistarum. — Per decreta S. Congregationis Consistorialis SS. Iustus. has quae sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, scilicet: Cathedrali ecclesiae Achadensi praefecit sacerdotem Patritium Morrisroe, decumnum disciplinae in collegio Maynoothi no; Cathedrali ecclesiae Dallasensi sacerdotem Iosephum Patritium Lynch, eiusdem dioecesis, rectorem ecclesiae S. Eduardi in urbe Dallas; Cathedrali ecclesiae S. Agathae Gothorum rnum. Alexium Ascalesi, hactenus episcopum Muranum; Cathedrali ecclesiae Zamboangensi sacerdotem Michaelem O' Doherty, dioecesis Achadensis, rectorem collegii Hibernorum penes urbem Salamanicam; Cathedrali ecclesiae Natchetensi sacerdotem Ioannem E. Gunn, Societatis Mariae, rectorem ecclesiae

sanctissimi Cordis Iesu in civitate Atlanta, dioecesis Savannensis; Titulari ecclesiae episcopali Comanensi rnum. Raphaelem Sandrelli, hactenus episcopum Burgi S. Sepulchri; Titulari ecclesiae episcopali Scillitanae sacerdotem Ramirum Fernandez y Valbueno, archidiocesis Toletanae, ibidem canonicum poenitentiarium metropolitanae ecclesiae, quem constituit Auxiliarem Emi. Cardinalis Iosephi Maria Martin de Herrera y de la Iglesia, archiepiscopi Compostellani.

Brevi autem Apostolico r. d. Ioseph Maria Aloysius Henricus Bigolet e Seminario Parisiensi pro Missionibus ad exteriores gentes, Episcopus titularis Antipharam et Coadjutor cum iure successionis r. p. d. Petro Mariae Gendreau, Vicario Apostolico Tom-kim occidentalis, electus est.

Nominationes Praefectorum Apostolicorum. — Decreto S. Congregationis de Propaganda Fide nominati sunt: r. p. Fulgentius a Gerardo Montes, ex Ordine Minorum S. Francisci Capulatorum, Praefectus Apostolicus de Ubangi Bellico, et r. p. Aemilius Callawaert, e Congregatione S. Spiritus, Praefectus Apostolicus de Katanga Septentrionali.

Vita functi viri clariores.

Die vi mens. Augusti in castro Kranichberg ad Gloggnitz, Eminentissimus *Antonius Iosephus Graechus*, Archiepiscopus Vindobonensis, Sacri Purpuratorum Patrum Senatus Nestor. Humili genere natus erat Vindobonae an. MDCCXX, fuitque vir magni animi et consilii, scientia atque industria caritatem insignis.

— d. xv Sydney in Australia Purpuratus Pater *François Patritius Moran*, illius Metropolitanae Ecclesiae Archiepiscopus, Leighlinbridge in oppido natus an. MDCCCXXX. Romae in Hybernorum collegio institutus fuit et Hebraicam linguam in Urbano collegio de Propaganda Fide docuit. Albensis episcopus electus an. MDCCCLXXI et ad Australiam metropolitanam promotus an. MDCCCLXXXIV, Cardinalis S. R. E. dictus est in Concistorio d. XXVII mens. Iulii MDCCCLXXXV, titulo S. Susanna e ad Thermas.

ANNALES

Mauritanie res.

Inter dubia, quae Mauritana quaestio, ad aeternitatem spectans, quotidie obiicit, id etiam fuit, fo ut alius «internationalis» conventus congregaretur, qui profecto eius solutionem retardaret, immo difficiliorem redderet. Huiusmodi vox ex obstaculis proficere videbatur ut de discriminis inter Germaniam et Galliam directa compositio impeditetur, et timore etiam, ne ipsa compositio Algecirense foedus ita immutaret, ut ad eam confirmandam omnium civitatum, quae foederis eiusdem participes fuere, interventus requiretur. Novissimi vero nuncii contraria fidem induxerunt: quamvis enim lata ora, ut ita dicam, intercedat adhuc inter privilegia a Germania petita et ea quae Galliae mens est concedere, de praecipuis tamen ex compaoeto agitur; quod si utrinque bona voluntas accesserit, partes non sine magna difficultate in omnibus denique convenient.

Art. VI. Utrum ex eo quod auctor primi Evangelii scopum prosequitur praecipue dogmaticum et apologeticum, demonstrandi nempe Iudeis Iesum esse Messiam a prophetis praedictatum et a dävidica stirpe progenitum, et quod insuper in disponendis factis et dictis quae narrat et refert, non semper ordinem chronologicum tenet, deduci inde licet ea non esse ut vera recipienda; aut etiam affirmari possit narrationes gestorum et sermonum Christi, quae in ipso Evangelio leguntur, alterationem quamdam et adaptationem sub influxu prophetarum Veteris Testamenti et adiutoris Ecclesiae status subiecte, ne proinde historicæ veritati hanc esse conformatas? — *Resp.* Negative ad utramque partem.

Art. VII. Utrum, speciatim solidio fundamento destituta alterius tunc debeant opiniones eorum, qui in dubium transierint authenticitatem historiam duorum priorum annos, in quibus genealogia et infans Christi narratur, iuxta etiam quaredam in re dogmatica magni momenti contentiarum, ut sunt illae, quae respiciunt priuationem Petri (Matth. xvi, 17-19), formam baptizandi in aqua universalis initiatione praedicandi Apostolis traditam (Matth. xxviii, 19-20), professionem fidei Apostolorum onus divinitatis Christi (Matth. xiv, 33), et alia huius modi, quae apud Mattheum peculiariter modo enuntiata absunt?

— *Resp.* Affirmative.

Pallens pariclitandae doctrinae Candidatorum ad academiam. Gradus in 8. cr. Scriptura, pars altera (1).

— *Vestigiorum DE PARS EXPERIMENTIS*

1) AD COMPREHENDENDUM PROLYTATUM

Art. I. — *De periculorum tempore deque petitione a Candidato facienda.*

Candidatus ad Prolytatum, itemque ad Lauorem, probandis duplex habetur indicium sessio, mense Novembri et mense Iunio, id est inente et exente anno scholastico.

2) — *Candidati petitionem Rmo. Consultori ab Actis exhibant et quidem ante finem mensis Iunii, qui volunt in sessione prima periculum doctrinae facere; ante finem Aprilie, qui in altera.*

3) — In petitione Candidatus, praeter nomen, cognomen, domicilium suum, indicet etiam ubi et quo die ad sacerdotium sit promotus, atque ubi et quo die mense Theologie lauream consecutus. Idem petitione litteras commendatitias adiungat. Ordinarii sui vel, si a religioso ordine instituto sit, antistititis manu subscriptas. Horum autem documentorum inspectionem sibi Pontificia Commissione reservat.

4) — *De diebus periculorum destinatis. Candidati tempore certiores flunt.*

Art. II. — *De lingua in experimentis exhibenda.*
Experimenta illis, qui Prolytatum petunt — item qui multum Latinam — latine danda sunt; nisi eni alia lingua permittatur uti.

(1) De parte I cfr. Vox Urbis an. XIV (MCMXI) n. IV pag. 59 et seq.

Art. III. — *De experimentis scriptis.*

1. — Experimentum scriptum complectitur: a) Dissertationem exegeticam de textu aliquo Evangeliorum vel Actuum; — b) Scriptionem de quopiam argumento ex historia biblica iuxta materiarum indicem in adnexo folio descriptum; — c) Scriptionem de aliquo argumento Introductionis generalis vel specialis ibidem pariter assignato. Ad hanc geminam scriptiōnē conficiendam bis tres horae conceduntur; sex autem ad dissertationem, cui propterea duplex tribuitur valor.

2. — Dissertation et scriptiones sunt sine cuiusvis libri adminiculo conficiendae, praeter Scripturæ textum et concordantias, quorum exemplar cuvis Candidato ab ipsa Commissione, sed pro dissertatione exegetice dumtaxat, traditur.

3. — Quod attinet ad modum argumentum exegeticum tractandi, magna relinquitur Candidatis libertas. Sciant tamen ab iis non requiri orationem quandam amplificationem; sed tractationem scientia et ratione confectam, quae litteralem scilicet expositionem propositi textus exhibeat, cum conclusionibus doctrinalibus, comparatione locorum consimilium, interpretatione principiarum variarum lectionum, explanatione analogiarum, quae vel inter textum et versiones, vel inter eiusdem textus locutiones occurrant.

Art. IV. — *De experimentis quae viva voce fit.*

1. — Verbis Candidatus unum pluresva locos Evangeliorum, Actuum, Epist. ad Romanos et II Epist. ad Corinthios graece, atque unum pluresva locos librorum Regum hebraice ex tempore interpretari debet.

Praeterea de historia Antiqui et Novi Testamenti; de Instructione speciali; de quaestionibus Introductionis generalis in memorato indice assignatis; demum ad indicum arbitrium, de argumendo in scriptibus evolutis interrogatur.

2. — Experimentum quod voce fit duas complectur horas, id est bis semihoram pro parte graeca et hebraica, et ter viginti momenta pro altera.

Art. V. — *De notis seu punctis deque conditionibus ad successum requisitis.*

1. — Singulis utriusque experimenti partibus qualis tribuitur punctorum numerus, id est viginti, quas tamen puncta in experimento linguae hebraicae et graecae, necnon dissertationis exegeticas duplum valorem habent.

2. — In qua materia Candidatus duodecim punctulerit, in ea se satis iudicibus probasse existat.

3. — Ad felicem exitum utriusque experimenti requiritur, ut Candidatus ad mensuram modo descripsa in singulis materiis bene responderit.

4. — Qui eam mensuram in singulis materiis experimenti scripti non attigerit, ad tentandum oralis experimentum non admittitur.

— d. xxii Leonardi da Vinci paeclarum opus, *Iucundae* sive *Elisae matronae* nomine cognitum, ex Louvre museo ad Lutetiam Parisiorum, ubi as servabatur, furto subripitur.

— d. xxiii noctu coorta tempestas ac caeli ruina per Longobardos lacus et vallem Tellinam immensam tum rerum, tum hominum ruinam apporat.

— d. xxiv «internationalis» lingua et auribus captorum conventus Romae habetur.

— d. xxv Bienen, in oppido ad Posen, dum sa cræ supplicationes habentur, templi pars delabitur octoginta circiter fideles in ruinas trahens, quorum viginti tres cadavera extrahuntur, sexaginta vul ne a passi.

— d. xxvi ad Schgvalleg oppidum curruum se ries vapore actorum, ferreis axibus suo loco im proviso semotis, e ponte quodam in praeruptum praecipitat cum multa viatorum caede.

— d. xxvii novae ex opificeum desertionibus rebelliones ex Anglia nunciantur.

LIBRORUM RECESIO

FRANCISCI XAV. REUSS, Sac. e Congr. SS. Redemptoris, *Tentamina poetica*. Romae, typis Cuggiani, MCMXI. — (Vol. in 12, pag. 368. — Pret. lib. 2, 50).

Auctor ille, lectoribus nostris iamdiu cognitus, nuprime sub hoc titulo in unum collegit volumen carmina centum, quae varias per occasiones separatim ediderat. Quo in libro non aliena refert poemata, latine tantum a se redditum — uti fecerat ante in *Carmenibus S. Alfonsi M. de Ligorio*, et in *Fabulis selectis Ioannis La Fontaine* — sed fructus exhibet suomet in hoto satos atque enatos.

Quae quidem carmina «Vox Urbis» fere omnia in suis iam vulgavit columnis. Nunc tamen emendatio prodeunt passimque retractata, ac praeterea certo ordine disposita: divisa nempe in partes quatuor, quarum prima complectitur *Carmen a præmio vel laude ornata*; secunda, *Carmina sacra*, ceteris frequentiora; tertia, *Carmina gratulatoria*; postrema tandem, *Carmina de variis argumentis*.

Hunc librum auctor, habita prius venia, Pio X Pontifici Maximo versibus hisce Catullianis dedicavit:

*I nunc, parve liber, meosque versus,
quos (tironis opus) sinu recondis,
offer, munus inops, Patri benigno,
orbis quem DECIMUM PIUM salutat.
Dices: «Ecce Tibi corolla florum,
quos non texuit ars, nec educavit
hortus nobilior, sed imperitus
carpsit de mediis viator agris».
Supplex inde Patrem rogabis ut te,
ut me salvifica Crucis notare
signo ne renuat, pieque nobis
quidquid laetificum sit, adpræcetur.*

Christi autem Vicario acceptum fuisse oblatum volumen, Pontificia significat Epistola auctori remissa, quae quidem sic sonat:

Dilekte Fili,

*Redditum est Nobis saine libertibus volumen, quo tu i
conclusisti TENTAMINA POETICA: sic enim placuit mo*

*destiae tuae latina poemata inscribi, quae tu multi et
varia per occasionem edideras. Equidem novimus horum
carminum magnam partem: plura enim in dies Nobis
faustos condidisti; alia, ut consideras, Nobis muneri
mittebas: ex eis vero non te tironem aut rudem esse in
hoc genere intelleximus, sed limatulum politumque ac
probe vel facultate ingenii vel doctrinæ elegantiæ in
structum. Itaque haud aegre a Nobis impetrasti, ut id
vulgando volumen nomini Nostro dedicas. Nam, quod
rogas, ut et operi et auctori bene precemur, utrumque
facimus ex animo: ac primum longe lateque cupimus
hic vaget liber, et religionis sanctæ, qua flagrat omni
nis, igniculus iacat. Tum tibi optamus, ut in multis
annos liceat, ut consuevisti, severiores curas studio in
trpellare poeticæ sacrae, cuius quidem laude te florere,
aluminum Alfonsi Patris, admodum decet. Auspicem
autem divinorum munerum, tibi apostolicam benedictionem,
dilectæ Fili, amantissime impertimus.*

*Datum ex aedibus Vaticanis IX cal. sextiles an.
MCMXI.*

PIUS PP. X.

Nos vero dum auctori socioque nostro acceptum honorem ex animo gratulamur, nostra facimus verba, quibus ille suam pœfatiunculam concludit, ita scribens: «In his autem elucubrationibus id mihi potissimum proposui, ut pro mea exigua parte operam dare, ne sermonis latini usus, olim litteratis hominibus cuiusque nationis familiaris, magis magisque in desuetudinem abeat: non sine magno detimento ipsarum, quae hodie vigent, linguarum, earum præsertim, quae a latina suam ducant originem». Nec absonum nobis videtur consilium, a quodam gymnasii moderatore conceptum, non excludendi haec «Tentamina poetica» e delectu librorum, qui alumnis diligentioribus dono dari solent, ceu pœmia anni scholastici bene peracti. Hoc enim in libro discipuli et lucunda reperient et honestissima argumenta, eaque stilo facilis venustoque tractata, qui legentium animos ad amandam et colendam puram et castigatam latinitatem sponte alliciat.

AENIGMATA

I.

*Arcanum volitat; caudam si deineris, altus
Tunc iam vi entum pectora somnus habet.*

II.

*Vox eadem signo leporem callempque latenter,
Viscera telluris qui tenebrosa secat.*

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad Doctorem JOSEPHUM FORNARI, Commentarii moderatorem (Roma, via del Governo Vecchio, 98) miserint intra menses duos, unus sortitus, gratis accipiet opus, cui titulus:

T. VALLAURI

HISTORIA CRITICA LITTERARUM LATINARUM.

Aenigmata an. XIV, n. VI proposita his respondent:
1) Bellum; 2) Sol-Sol.

Ea rite soluta miserunt:

Ioan. M. Meunier, Corbiniano. — A. C. Poltenburg, Soestwoud ad Leidam. — Aug. Scriban, Iassisi. — Fr. Baturewicz, Zytomiria. — Ios. Wabner, Varsaria Polon. — Iac. Menendez, Madrid. — Barth. Ferraris, Augusta Taurinorum. — Petrus Tergestinus. — Fr. Xav. Ghion, Ontunio. — Alex. Pintauro, Vine. Starace, Neapol. — Alb. Perraud, Lutetia Parisiorum. — Fr. Guerra, Aletio. — Lud. Dubois, Massilia. — Rich. Brondel, Brugia. — St. Pini, F. Arnol, Mediolano. — A. Boulin, Areliano. — Paulinus a S. Iosepho, Barcinona. — Lud. Goux, Bituricis. — F. Waver, Marianopoli. — Alb. Kaln, Dublino. — F. X. M. Depano. — Ad. Koslowksi, Patricovia. — Frid. Horwath, Vindobona. — P. Prado, Venetiis.

Sortitus est præmium:

PETRUS TERGESTINUS,

ad quem missum est opus, cui titulus:

ÉLÉMENS D'ICONOGRAPHIE CHRÉTIENNE

par

LOUIS CLOQUET.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus

ROMÆ — Ex officina Societatis Editricis Romanæ.

Balkanicum discrimen.

Turcarum imperium superata in omnino putat atque declarat Albanensium seditionem ob Melissores tandem spon'e subiectos, et perfugas ex Nigro Monte, quo confugerant, in patriam reversos. Non timet equidem Myrditarum rebellionem nondum sedatam neque crabrones a se proximis hisce diebus irritatos; Cretenses incolas dicimus, quos ipsa publice atque inconsulto de novis conatibus accusavit ad optatam cum Graecia matre unionem tandem aliquando sequendam. Prudentia tamen civitatum insulæ tutelam habentium aquam igni extinguendo perire ostendit induxit.

ABRAHAM LINCOLN VITRIOLIC JOURNAL

Nova in Lusitanis constitutione rata habita, in qua, inter multa inter se contradictentia et cum acquisitate palam pugnantia, capitis poena omnesque alii, quae corpus affigerent, abrogata sunt, vetitumque tum opificibus ius ab operibus ex condicto recouplandi, tum dominis contra operariorum arrogantium concubidi ex consalito officinas, ac deinde statuum ut reipublicae praeses quarto quoque anno plenis publicorum legatorum comitis eligeretur, ad hoc munere fungendum vocatus est Emmanuel de Arriaga, vir antiquae fidei popularis, iuria peritus insignis et probabilis poeta. Aequo etiam animo eum cose affirmant, quod tamen ex eius gestis compieremus.

PUBLICI PER ORBEM COETUS**legibus Terendis**

In Anglia lex de finibus circa iura populi legatorum et procerum definienda tertio adprobata, discrimenque inter utrumque coetum tandem compositum.

In Hispania ad mensem Octobrem nova comitia indicia.

In Hispania lex de re militari adhuc agitur, frusta adversariis administratorum collegium omni ratione provocantibus.

In Peruvia non humana prefecto lege, merces ei decreta, qui caput Mahamed Ali, Caesaris quondam ad imperium recuperandum nunc satagantis, abscessum sit allaturus.

PER ORBEM

Die II mens. Augusti MCMXI Germanorum iuvenum globus, in athenaeis studiis vacantium, Italiam peregre profectorum, Romam advenit a collegis Urbani athenaei festive acceptus.

— d. III Annecii, a duobus Purpuratis Patribus, Episcopis viginti atque advenarum viginti milibus in novum cathedralē templum reliquiae Sanctorum Francisci Salesii et Ioannae de Chantal sollemni pompa transferuntur.

— d. IV Reinold Begas, Teutonum sculptorū Nestor, Berolini obit.

— d. V Frey aviator, a collapsu in Cimini montibus sanitati restitutus, Ronciglione oppidum, ovantibus civibus et gratulantibus, relinquit, et in Galliam suam reddit.

— d. VI Valentiae castrum corruit, domus aliquot circum earumque habitatores nonnullos misere sepeliens.

— d. VIII ad Tarentum ignescentis pulvis depositum ex improviso incenditur, immenso quidem fragore, at nulla hominum iactura.

— d. IX Teutonum catholicorum annus conventus Moguntiae congregatur, cuius in partem quingenta millis hominum veniunt.

— d. XI La Vallène, in oppido Alpium maritimorum, vita fungitur Henricus von Poschinger historicus, Bismarckii, viri illius civili prudentia ornatissimi, familiaris.

— d. XII loricata Italorum navis, cui nomen a S. Georgio, in submarinos scopulos Neapolitani sinus offendit lateque diffunditur.

— d. XIII Basileae ferriviarum statio incendio diruitur.

— d. XIV incendia pariter nunciantur per Belgarum lucos violenter saevire.

— d. XV ad Haghia Triada, Cretensis insulae oppidum, pervetustam Minoicae aetatis urbem archaeologica Italorum missio reperit, eiusque vestigia luci restituit.

— d. XVI Edmundus Rostand, Gallicus ille poeta valde celebratus, in automobilis currus fortuito casu graviter ad Cambo oppidum vulneratur.

— d. XVII in Anglia operariorum magnae turbae ex condicto a laboribus se abstinentium tumultus passim excitant, quos militari manu cohibere oportet.

— d. XVIII Chicagine ex urbe nuntium pervenit Badger et Johnstone aviatores mortem infelici fato obiisse.

— d. XIX Italica speculatoria navis Quarto prospera in mare Venetiis immittitur.

— d. XX quies, ab opificum desertionibus turbata, per Angliam omnem restituitur.

SOCIETAS EDITRIX ROMANA

ROMA - Via delle Coppelle, 35 - ROMA

praeter **Officium nuntiorum et publicae rerum praedicationis, tum per Italiam omnem, tum apud exteras gentes,** quo facilius satisfaceret pluribus et Diurnorum suorum, et VOCIS URBIS commentarii sociis et lectoribus requirentibus consultationes, consilia, explanationes, sollicitationes apud forenses aut civiles magistratus, aptum quoque recens instituit

OFFICIO CONSULTORUM ET PATROCINII,

quod eximiis iuris peritis concedidit.

Huiusmodi officii peculiare munus imprimis datum est, ea apud Curias quaslibet et publicas administrationes procurandi, quae in commodum Sacerdotum in eorumque iurum omnium tutelam cedere maxime possint, uti parochialium congruarum supplementa, cultualium expensarum solutionem, regalium placitorum expeditionem, reddituum conversionem, potestatem hereditatum vel aliarum liberalitatum excipientarum, docendi facultatem, etc.

PRO OMNIBUS

DILIGENTIA IN OPERE - TEMPERANTIA IN PRETIO

EUPLIUS

(10)

Actio dramatica a L. B. Francesia versibus senariis exarata.

SCENA VIII.

FELIX et CALVISEIANUS.

FELIX (*qui exit lente et observans*).

Calviseianus! Cur venit frugis haec bona?
Hic occultabo; olfaciam cur venerit.
Bonū resert nil, mala semper alite.
Fugit hinc Ocris per posticum rapidus,
Necem daturus... Amplius non retulit...
Debet nescire... Salvet Euplius Deus.
Audamus.

CALVISEIANUS.

Modo dixerunt obiter
Ocrim transire, pessimum servorum genus.
Si exceditum quid si rem dixerit?
Inveni primiōe porcūntari... Fornitan
Hoc si viderit... Quid expilaverit.

FELIX (*qui se se proferit*).

Tu res prosperas deprecor a Superis.

CALVISEIANUS.

Vix probe, honeste, quomodo vales?

FELIX.

Bene!

(*ad se*) Felix, adverte, se serpens insinuat!

CALVISEIANUS.

Videt quondam transeuntem propius
Oculū servum pecuniam, vinoque deditum?

FELIX.

Is est! (*ad se*). Vidi. (*Clara voce*) Nunc, indulge
[bat genio!
Tulisse, siebat, magnam vim pecuniae.

CALVISEIANUS.

Sed unde dixit carpare pecuniam?

FELIX.

Quid ex ore ebrii scit quidpiam expiscarier?

CALVISEIANUS.

Quot viros adeptentes video?
Quot clamores!

CALVISEIANUS.

Quot viros adeptentes video?
Quot clamores!

FELIX (*ad se*)
Quid secum murmurat gravis?

CALVISEIANUS.
Heic nullum habere sermonis arbitros,
Ipsa ne possint aliquid praesumere,
Ex socii pectoris moti imprudentia.
Scio quod corrupti vivant istoc aseculo.
Res arguit me rectum in perniciem (*scorrum com-*
[motus].

FELIX (*inter se*)
Hic est qui duxit Ocrim procul dubio!
Sed illam forte adhuc per tempus distuli... (voce
[cictum audiuntur]).

CALVISEIANUS

Quot audio voces intus adclamantium!
Quid est? (*Intus exauditur: Io imperatori! Io Cae-*
[sar!] Facit qui salvam gladio rempublicam).

SCENA IX.

(*Cives ingrediuntur grassantes scenam et clamantes*).

I CIVIS.

Suis sit hostibus mors, exterminium!
Vivat imperator! Vivat in saeculum!

MAXIMUS.

(*Qui turbam civium agitat, in medium prolapsus ait:*
Ad vos lubens alloquor, cives Catanae,
Semper fuitis fulcimen imperii...
Adest nunc civibus grande periculum,
Nam nostro Caesari adsunt adversarii,
Movent qui cuncta, caelum scandunt et nubila...
Hi sunt christiani, homines turpissimi!
Adorant hominem, damnatum capitia...
Diis sed omnibus sint actae gratiae,
Quod ille nuper qui ducebat agmina,
Linebat affabre civibus labia,
(Peius ne proferam contra demortuum)
Huius reus criminis fassus est omnia.

CIVES.

Quis? Euplius? (*una simul inter se coll. questus*).

MAXIMUS.

Recte dixisti. Euplius!
Et ipse tradidit libros ad iudices,
Ab illis pronus postulavit gratiam...
Poena sed morsibus pulsus disparuit.

I CIVIS.

Proh dolor! Ipse? Clarus tot virtutibus?

II CIVIS.

Pius, medebatur semper inopiae...

III CIVIS.

Data succurrebat nobis pecunia.

CALVISEIANUS.

Christi doctrina, tandem sic cognoscitur!

MAXIMUS.

Adhuc quid ei fidem vos servabit?

CALVISEIANUS.

Iugum quod ipse vobis olim imposuit,

Quod ipse rupit, ei eur vos portabit?

Indignabundi, Catanenses, rumpite!

Quid prohibet? Nihil. Sic datis obsequium

Imperatori, donis qui nos cumulat.

Erit sic civitas denuo Catana

Suo prae ceteris cordi dulcissima.

MAXIMUS.

Vobis quid videtur?

CALVISEIANUS.

Quod est consilium?

MAXIMUS.

Cadat odiosa Christi religio,

Rumpatur barbarum servitatis ingum!

(*Ad proximum numerum*).